

Program

WITTGENSTEIN

Odborný seminář pořádaný

Katedrou filozofie FF ZČU ve spolupráci s Filozofickým ústavem AV ČR

5. - 6. listopadu 2009

Místo konání: KFI FF ZČU, místnost SP 319
Sedláčkova 19, Plzeň

Program

Čtvrtek (5. listopadu 2009)

10:30–11:30 *Říká logicismus něco, co říkat nemá?*
Vojtěch Kolman (FF UK Praha)

Přestávka 11:30–11:45

11:45–12:45 *Wittgensteinova filozofia a jazyk matematiky.*
Ladislav Kvasz (PedF UK Praha, MFF UK Bratislava)

Oběd 12:45 – 14:00

14:00–15:00 *O jistotě.*
Jiří Fiala (FF ZČU Plzeň)

Přestávka 15:00–15:15

15:15–16:15 *What Scepticism Shows: The Positive Role of Philosophical Doubt in Wittgenstein's On Certainty.*
James Hill (FF UK Praha)

Přestávka 16:15–16:30

16:30–17:15 *Wittgenstein versus skeptik.*
Ladislav Koreň (FF UHK Hradec Králové)

17:15–18:00 *Jméno ve spise O jistotě.*
Marek Tomeček (FD ČVUT Praha)

Večeře 19:00

Pátek (6. listopadu 2009)

10:00–10:45 *Wittgenstein ako konvencionalista?*

Tomáš Čana ()

Přestávka 10:45–11:00

11:00–11:45 *Možné svety vo Wittgensteinovom TLP.*

Pavol Labuda (FF KU Ružomberok)

11:45–12:30 *Keď veriť je absurdné.*

Juraj Podroužek, Igor Sedlár (FiÚ SAV a FF UK Bratislava)

Oběd 12:30 – 14:00

14:00 – 14:45 *Životní forma a konflikt ve Wittgensteinově
pozdním myšlení.*

Tomáš Došek (FF MU Brno)

14:45– 15:30 *Slabší, silnější a mystické.*

Ondřej Beran (FLÚ AV ČR Praha)

Přestávka 15:30–15:45

15:45–16:30 *Beethoven při psaní deváté symfonie.*

K Wittgensteinovu pojetí uměleckého prožitku.

Jakub Mácha (FF MU Brno)

16:30–17:15 *Wittgensteinův přístup k umění – některé
problémy.*

Stanislav Stark (FF ZČU Plzeň)

17:15–18:00 *O etice se nemusí jen mlčet.*

Miloš Kratochvíl (FF ZČU Plzeň)

Anotace příspěvků

Slabší, silnější a mystické.

Ondřej Beran

Konfrontace s cizí kulturou – cizím pojmovým a epistemickým systémem – spočívá v převodu jejích prvků na prvky systému referenčního (vlastního jazyka), nám známé (cizí slova pro barvy jsou pro nás slovy pro barvy jen nakolik jsou příbuzné naší nomenklatuře, apod.). Podstatnou odlišnost cizího systému poznatků o světě, jsme-li s to ji vůbec zmapovat, interpretujeme jako jeho slabost. Odlišnou zkušenost, nahlédnutí takového poznání světa, na které „nestačíme“, přirovnává Wittgenstein k neargumentačnímu (de facto násilnému) „otevření očí“ někým druhým (vyšší mocí). Setkání s „explikativně silnějším“ systémem poznání světa se děje na rovině ne-diskursivní praxe – jeho povaha je „nevyslovitelná“ ve smyslu „mystického“, jak o něm mluví Wittgenstein v Traktátu i v poznámkách O jistotě.

Wittgenstein ako konvencionalista?

Tomáš Čana

Hlavným cieľom tohto príspevku je predložiť odpoveď na exegetickú otázku: Bol Wittgenstein, vo svojom tzv. neskorom období, zástancom konvencionalizmu vo filozofii logiky? Dajú sa jeho poznámky o logickej nevyhnutnosti z tohto obdobia korektne interpretovať ako obhajoba konvencionalizmu? Lenže táto exegetická otázka je vnútorne prepojená s inou – a to filozofickou – otázkou: Ako je vlastne niečo také ako logická nevyhnutnosť možné? Ako je za normálnych okolností možné niečo také ako nasledovanie logického pravidla? V skutočnosti je práve tento filozofický problém hybným motívom v pozadí úvah obsiahnutých v tomto príspevku.

Nevyhnutný status logických pravidiel je jedným z enigmatickejších problémov filozofie logiky. Zároveň je to ale čosi, čomu potrebujeme rozumieť, ak chceme adekvátne rozumieť súčasťam našich jazykových transakcií. Potrebujeme tomu rozumieť, ak chceme porozumieť bežným aktivitám nasledovania nejakého pravidla. Základná formulácia problému znie: Prečo za normálnych okolností nie je možné odmietnuť logické pravidlo? Prečo sa mýlime, keď za normálnych okolností odmietame nasledovať dôkaz nejakého logického pravidla?

Wittgenstein bol hlboko zaujatý týmto filozofickým problémom vo svojom neskorom myslení. Jeho úvahy na túto tému boli publikované až po jeho smrti. Tieto úvahy sa ukázali ako extrémne provokatívne. To znamená, že podnietili mnoho diskusií a kritických reakcií. V tomto príspevku sa pokúsím dosiahnuť dva ciele: (I.) rekonštruovať wittgensteinovský názor na nevyhnutný status logických pravidiel; (II.) spochybniť vplyvného kritika tohto filozofického názoru.

Životní forma a konflikt ve Wittgensteinově pozdním myšlení.

Tomáš Došek

Ve svém příspěvku se věnuji problému životní formy v tzv. pozdním myšlení Ludwiga Wittgensteina. Přestože poznámky, které se tohoto tématu týkají, nalezneme pouze na několika málo místech rozsáhlého díla, neměla by frekvence používání výrazu „Lebensform“ vést k uspěchanému závěru o jeho marginální roli v koncepci řečových her. V první části svého vystoupení předložím argumenty, proč je životní forma jedním z nejdůležitějších pojmů Filosofických zkoumání. Ukáži dokonce, že bez dostatečného důrazu na životní formu nemůže být Wittgensteinovo pojetí jazyka jako řečových her konsistentní. Smysluplná komunikace totiž vyžaduje odpovídající řízení se pravidly jazyka. Analýzou pojmů *Regel* a *Regelfolgen* dospívám k rozlišení explicitních a implicitních pravidel, přičemž implicitní pravidla jsou předpokladem explicitních a jsou zakotvena právě v životní formě. V tomto smyslu je ona základem jazyka. I přes její nezastupitelnost však není interpretace *Lebensform* zdaleka jednoznačná, na což poukazuji ve druhé části příspěvku, kde předkládám relevantní důvody pro přinejmenším dva způsoby chápání životní formy – tzv. singularistickou a pluralistickou interpretaci. Ačkoli se obě pojetí zdají být neslučitelná, pokusím se ukázat, že rozhodnutí pro jedno z nich ještě nutně nemusí diskvalifikovat druhé. Na základě rozboru pro náš problém klíčového § 206 Filosofických zkoumání předkládám řešení tzv. konfliktu životních forem poukazem na rozlišení různých úrovní shody v jednání a v jazyce. Lze tedy hovořit o jisté analogii k rozlišování různých úrovní pravidel. Prokáži, že „společný lidský způsob jednání [*gemeinsame menschliche Handlungsweise*]“ je předpokladem nejen shody v jednání (a díky tomu také v jazyce), nýbrž on sám je shodou na nižší úrovni, která je sama předpokladem jazyka. O konfliktu životních forem pak můžeme mluvit jen za předpokladu určitého elementárního základu. V rozlišení různých úrovní lze tedy sjednotit pluralismus forem se singularismem vztažného systému jednání. Ve své argumentaci také poukazuji na opačné stanovisko Eike von Savignyho, pokusím se však ukázat, že jeho způsob interpretace „*gemeinsame menschliche Handlungsweise*“ lze výrazně problematizovat, nebude-li předpokládat ono rozlišení, které tvoří jádro argumentu pro řešení konfliktu životních forem, jež předkládám v tomto příspěvku.

What Scepticism Shows: The Positive Role of Philosophical Doubt in Wittgenstein's On Certainty.

James Hill

When reading *On Certainty* one may reach the conclusion that Wittgenstein's view of scepticism is purely negative, and that he thinks radical philosophical

doubt is a valueless exercise that we would be better off without. Such a view is indeed evident in some recent interpretations—the so-called ‘Third Wittgenstein’, we are told, aims to ‘exorcise all our sceptical demons’, and views radical doubt as ‘pathological or absurd’ (Moyal-Sharrock).

While it is certainly true that Wittgenstein wished to call into question the viability of philosophical doubts, especially those concerning the existence of the external world and the validity of induction, it is also true that, implicitly at least, he finds something positive and illuminating in the very attempt to give voice to radical doubt. He writes that ‘The difficulty is to realize the groundlessness of our believing’ (OC 166). Scepticism enables us to recognise this groundlessness, and to perceive that our beliefs are not ultimately based on reasons.

This positive aspect to philosophical doubt can be expressed with more precision if we draw on Wittgenstein’s Tractarian distinction between what can be said and what can only be shown. I shall argue that while radical doubt in Wittgenstein’s last work is deemed to fail in SAYING anything meaningful about our epistemic situation, it still SHOWS us something of profound significance. It is only with the help of philosophical scepticism that Wittgenstein is able to delineate the difference between certainty and knowledge and to show what ‘stands fast’ for us. I shall also argue that it is only against the background of the sceptical endeavour that Wittgenstein can motivate his controversial and fascinating claim that science itself lacks a grounding in reason.

Říká logicismus něco, co říkat nemá?

Vojtěch Kolman

Cílem příspěvku je osvětlit širší význam Fregova logicismu (a tedy fenoménu moderní logiky) na pozadí diskuse a srovnání Wittgensteinova rozlišení toho, co lze říci a co lze jen ukázat, s Brandomovým idiomem logiky jako podniku, v němž jsou implicitní pravidla našich jazykových praxí (něco, co děláme) činěna explicitními (něčím, co říkáme). Hlavní tezí článku je, že problém Fregova logicismu nespočívá v jeho nekonzistenci (kterou, jak později ukázali neologicisté, lze odstranit), ale v základní ideji, že lze ba je dokonce záhodno vyjádřit všechno do té míry, že nic nezůstane nevyřčeno. To je také de facto jádro Wittgensteinovy kritiky. Spíše než Tractatus se svým tvrzením, že se logicismus snaží říci něco, co lze jen ukázat (např. co je „předmět“, „funkce“ či „číslo“) jsou pro nás významná Filosofická zkoumání se svým odmítnutím teze, že každé pravidlo, kterým se řídíme, musí být explicitní povahy.

Wittgenstein versus skeptik.

Ladislav Koreň

Wittgensteinov postoj k problému skepticizmu v spise *O Istote* sa rysuje na pozadí kritickéj reflexie (a) Moorovho dôkazu existencie skutočnosti nezávislej na našich mysliach (proti idealistovi), a (b) Mooreovej obhajoby epistemických nárokov zdravého rozumu (proti skeptikovi). Podľa Wittgensteina sú obidve tieto procedúry, mienené ako priama odpoveď idealistovi resp. skeptikovi, bezcenné a vôbec nič nedokazujú. Niečo dôležité však predsa ukazujú, a síce, že nielen tradičné matematické a logické istoty, ale aj prima facie empirické propozície sú postavené mimo „rozumnú“ pochybnosť. Z tohto základu vyrastá Wittgensteinov postoj k skepticizmu, je však otázkou, ako ho v detailoch dokresliť. V mojom príspevku sa pokúsím ukázať, že podľa Wittgensteina je (metafyzická) pochybnosť motivovaná skeptickými úvahami (hypotézami) druhom ilúzie (*Täuschung*), ktorú treba rozptýliť, pretože naše epistemické praktiky, v rámci ktorých sú ukotvené naše základné epistemické pojmy, majú určitú štruktúru racionality pochybnosti a odôvodňovania, ktorá skeptikovým úvahám chýba. Skeptické úvahy a pochybnosti, ku ktorým ho tieto úvahy vedú, nielenže nie sú akýmsi racionálnym zvýšením našich epistemických štandardov a nárokov, ale sú podľa našich štandardov/nárokov nerozumné a seba-deštruktívne (terminovali by v paralýze reči, súdenia i konania), a v tomto zmysle i nezrozumiteľné.

O etice se nemusí jen mlčet.

Miloš Kratochvíl

Příspěvek se nebude snažit rekonstruovat ani domýšlet Wittgensteinovo pojetí etiky. Pozornost bude věnovaná tomu, co jeho (zejména pozdní) dílo znamenalo pro vývoj této filosofické disciplíny v druhé polovině 20. století. Půjde jednak o etiku ctností, která je chápána jako jedna z alternativ k překonání tradičního dilematu mezi deontologickými a konsekvencionalistickými etikami. Nikoliv náhodou stála u zrodu moderní etiky ctností G.E.M. Anscombová. Druhou oblastí pak bude metaetika. Wittgensteinův důraz na kontext a pluralitu jazykových her poskytl silné argumenty zastáncům kognitivismu v polemice s nonkognitivisty.

Wittgensteinova filozofia a jazyk matematiky.

Ladislav Kvasz

Filozofia matematiky mala vo Wittgensteinovom myslení významné miesto. Z tvrdení obsiahnutých v Traktáte, rovnako ako z Poznámok o filozofii

matematiky možno vytvoriť dve sice rozdielne, ale v mnohom príbuzné filozofické interpretácie matematiky. Tieto teórie, ktoré budem nazývať Wittgensteinove oficiálne filozofie matematiky, boli rozpracované v rámci širšie pojatej problematiky filozofie jazyka. Tento širší rámec sa v traktátovskom období sústreďoval okolo rozlíšenia toho, čo možno v jazyku povedať a čo sa pri používaní jazyka iba ukazuje, kým v neskoršom období sa sústreďoval na otázku, čo znamená sledovať určité pravidlo. Pre Wittgensteina matematika nebola predmetom primárneho záujmu ale slúžila (ako u Kanta) na ilustrovanie všeobecných problémov.

Dve filozofie matematiky, ktoré možno zrekonštruovať z výrokov explicitne obsiahnutých vo Wittgensteinovom diele, nevyčerpávajú bohatstvo podnetov, ktoré Wittgensteinovo myslenie ponúka pre filozofiu matematiky. Okrem snahy porozumieť tomu, čo Wittgenstein povedal v tom ktorom období o matematike, môžeme sa pokúsiť aplikovať jeho teóriu jazyka z príslušného obdobia jazyk matematiky. Predovšetkým môžeme na matematiku aplikovať traktátovské odlíšenie toho, čo je možné v jazyku vyjadriť a toho, čo sa v jazyku ukazuje. Takto dostaneme filozofickú analýzu matematiky, ktorú budem označovať ako Wittgensteinova implicitná filozofia matematiky obdobia Traktátu. Analýzy tohto druhu viedli k výsledkom publikovaným v statiach (Kvasz 1998 a 2006) a zhrnutým v druhej kapitole knihy (Kvasz 2008). Podobne možno na matematiku aplikovať Wittgensteinovu teóriu jazykových hier a samotnú matematiku vnímať ako súbor navzájom prepojených jazykových hier. Tak dostaneme Wittgensteinovu implicitnú filozofiu matematiky obdobia Filozofických skúmaní. Keď sme s priateľom Vojtěchom Kolmanom spoločne čítali Wittgensteinove Prednášky o filozofii matematiky, uvedomil som si, že teóriu, ktorú som predložil v stati (Kvasz 2000) a ktorá tvorí náplň prvej kapitoly knihy (Kvasz 2008), možno takto interpretovať. Štruktúry, ktoré som nazval „nástroje symbolickej a ikonickej reprezentácie“ možno chápať ako jazykové hry.

Znalci Wittgensteinovho diela môžu namietat', že implicitné filozofie matematiky sú v rozpore s príslušnými oficiálnymi filozofiami matematiky a dávajú teda skreslenú podobu Wittgensteinových názorov na matematiku. Pokiaľ sa obmedzíme na výklad Wittgensteinovho diela, tak proti tomuto postoju nemožno namietat'. Porozumenie vzťahu oficiálnej a implicitnej filozofie matematiky obdobia Traktátu je však dôležité pre filozofiu matematiky. Ani jedna z Wittgensteinových oficiálnych filozofií matematiky nebola natrvalo prijatá matematickou komunitou ani komunitou filozofov matematiky. Dôvodom je podľa mňa skutočnosť, že v oboch oficiálnych filozofiách matematiky Wittgenstein spojil hlboký vhľad do fungovania jazyka s určitou intenciou, ktorá je matematike cudzia. Príslušné implicitné filozofie matematiky umožňujú jeho prenikavý a objavný vhľad oddeliť od intencie, ktorá bola a ostáva neprijateľná kvôli svojmu radikalizmu. Verím, že takto možno aspoň niektoré Wittgensteinove myšlienky zabudovať do hlavného prúdu filozofie matematiky.

Aj keď uvedený program asi pre odborníkov na Wittgensteina nebude príťažlivý, skúmanie oboch Wittgensteinových implicitných filozofií matematiky vedie k výsledku, ktorý by pre nich mohol byť zaujímavý. Ide o to, že keď dostatočne rozpracujeme obe implicitné filozofie, zistíme, že tvoria teóriu jedinú. Opisujú dva aspekty jazyka matematiky, ktoré sú úzko prepojené a ich teórie do seba zapadnú. To znamená, že Filozofické skúmania neprinášajú popretie Traktátu, ani jeho nahradenie niečím dokonalejším, ale jeho doplnenie. Teória jazykových hier, aspoň v oblasti matematiky, potrebuje aj určitú teóriu významu, a tá traktátovská je matematike šitá na mieru.

(Chcel by som sa poďakovať Vojtěchovi Kolmanovi za mnohé podnetné diskusie. Príspevok je súčasťou grantovej úlohy VEGA 1/0453/09 Vedecká racionalita, jej historické predpoklady a filozofické medze.)

Literatúra:

- 1) Diamond, C. (ed. 1975): *Wittgenstein's lectures on the foundations of mathematics Cambridge 1939*. Cornell University Press, New York.
- 2) Kvasz, L. (1998): History of Geometry and the Development of the Form of its Language. *Synthese*, 141–186.
- 3) Kvasz, L. (2000): Changes of Language in the Development of Mathematics. *Philosophia Mathematica* 8, 47–83.
- 4) Kvasz, L. (2006): History of Algebra and the Development of the Form of its Language. *Philosophia Mathematica* 14, 287–317.
- 5) Kvasz, L. (2008): *Patterns of Change, Linguistic Innovations in the Development of Classical Mathematics*. Birkhäuser Verlag, Basel.
- 6) Wittgenstein, L. (1921): *Tractatus Logico-philosophicus*. Suhrkamp, Frankfurt am Main 1989.

Možné svety vo Wittgensteinovom TLP.

Pavol Labuda

Predmetom príspevku je predstavenie kontextu koncepcie možných svetov v rámci Wittgensteinovho diela /*Tractatus logico-philosophicus*/. Zámer práce je realizovaný prostredníctvom konceptuálnej analýzy pre koncepciu možných svetov kľúčových pojmov diela: /predmet, stav vecí, fakt /a /svet/. Prostredníctvom analýzy daných pojmov sa príspevok pokúsi sprehľadniť problematiku tzv. kombinatorického výkladu možností a identifikovať momenty vyvolávajúce najčastejšiu kritiku tohto výkladu.

Beethoven při psaní deváté symfonie. K Wittgensteinovu pojetí uměleckého prožitku.

Jakub Mácha

V druhé části Filosofických zkoumání a v následných rukopisech o filosofii psychologie se Wittgenstein zabývá převážně gramatikou psychologických termínů. Slova, věty, obrazy, umělecká díla mohou mít svou specifickou "atmosféru". Význam slova je sice určen dle jeho užití v jazykových hrách, ale také k němu patří "prožitek významu". Ve svém příspěvku chci ukázat, jak může být tato atmosféra či tento prožitek konstitutivní v recepci uměleckého díla.

Ked' veriť je absurdné.

Juraj Podroužek, Igor Sedlár

L. Wittgenstein považoval objav tzv. Mooreovho paradoxu za najväčší prínos G.E. Moorea pre skúmanie povahy jazykových výrazov a sám sa niekoľkokrát pokúšal o sformulovanie základných princípov fungovania tohto javu [4]. Problém, s ktorým sa Moore, Wittgenstein a po nich mnohí ďalší autori potýkali spočíva v tom, že si síce vieme predstaviť situáciu, v ktorej platí konjunkcia „ $(\varphi \wedge X$ neverí, že $\varphi)$ “, avšak bolo by absurdné tvrdiť, že „ X verí, že $(\varphi \wedge X$ neverí, že $\varphi)$ “. V tomto ohľade sa vynárajú dve základné, avšak veľmi úzko súvisiace, otázky.

Za prvé, za akých podmienok vzniká pri použití epistemického postoja „ X verí, že .“ uvedený jav a za druhé, na ktoré ďalšie propozičné postoje \odot (či už v tzv. omisívnej podobe „ $X \odot$, že $(\varphi \wedge X \text{ non-}\odot$, že $\varphi)$ “, alebo komisívnej forme „ $X \odot$, že $(\varphi \wedge X \odot$, že $\text{non-}\varphi)$ “) sa vzťahuje. Na prvú otázku sa snažil odpovedať Wittgenstein tak, že naznačil vzťah medzi Mooreovým paradoxom a reflexivitou viery [3]. Druhá otázka potom smeruje k určeniu množiny epistemických postojov, na ktoré sa paradox vzťahuje. Niektorí autori [1] sa nazdávajú, že Mooreov paradox sa objavuje výhradne vo formuláciách s operátorom viery.

V prvej časti príspevku ukážeme, že v Mooreovej stati [2] sa objavuje metodologický operátor verifikovanosti V , pre ktorý tiež platí obdoba Mooreovho paradoxu. Nazdávame sa teda, že pri odpovedi na obe vyššie uvedené otázky nám pomôže, keď sa na problém pozrieme z hľadiska modálnej logiky. Najskôr sa zamyslíme nad tým, v akých modálnych logikách nájdeme operátor, pre ktorý vzniká obdoba Mooreovho paradoxu. Ukážeme, že s Mooreovým paradoxom sa môžeme stretnúť aj v logikách, ktoré nie sú založené na reflexívnych štruktúrach (navzdory spomínanému Wittgensteinovmu postrehu).

V druhej časti si položíme otázku, či sú výroky formy „ $(\varphi \wedge X$ neverí, že $\varphi)$ “ jedinými výrokmi, ktorým X nemôže veriť? Cmorej totiž ukázal, že pre jeho operátor V , chápaný ako operátor nevyhnutnosti pre systém S_4 , platí tento predpoklad v prípade, ak vytvoríme fúziu systému pre V s modálnym systémom S_5 . Preskúmaním dôsledkov fúzií systému S_5 s inými modálnymi systémami zachytávajúcimi vlastnosti ďalších epistemických operátorov (napríklad aj spomínaného operátora viery) tak budeme schopní odpovedať aj na druhú z položených otázok.

Literatúra:

- 1) ADLER, E.J; ARMOUR–GARB, B.: Moore's Paradox and the Transparency of Belief. In: *Moore's Paradox*. Oxford University Press. s. 146–165
- 2) CMOREJ (2001): Neverifikovateľné a nefalzifikovateľné empirické propozície. In: *Na pomedzí logiky a filozofie*. Veda
- 3) GREEN M.; WILLIAMS, J.N (2007): Introduction. In: *Moore's Paradox*. Oxford University Press. s. 3–36
- 4) WITTGENSTEIN (1979): *Filozofické skúmania*. Pravda

Wittgensteinův přístup k umění – některé problémy. **Stanislav Stark**

Wittgenstein a jeho zájem o umění. Wittgenstein a hudba, jeho vztah k ostatním druhům umění. Snaha o pochopení uměleckého díla. Spojitost Wittgensteinovy filosofie a umění v rovině jazyka. Podnětnost Filosofických zkoumání pro estetiku a teorii umění. Co jazyk vyslovit může a co ne, co může odhalit umění a co nikoliv.

Jméno ve spise O jistotě. **Marek Tomeček**

Wittgensteinovo poslední dílo *O jistotě* je pro interprety obtížné z několika důvodů: za prvé zůstalo nedokončeno a neprošlo revizí autora před vydáním, je tedy vlastně souborem poznámek. Za druhé, aforistický styl nepřispívá k jasnosti. Za třetí, kvůli dialogické formě mnoha poznámek není jasné, kdy mluví autor sám, a kdy naopak jeho imaginární partner. Pokud je nějaké řešení určité otázky nastíněno, není zřejmá jeho definitivnost či dočasnost.

Téma jména je pouze dílčím problémem spisu a z několika poznámek, které se k němu vztahují, lze, podle mého názoru, zrekonstruovat nejméně dvě pozice, které se při vši své provizornosti navzájem vylučují. Dominantnější pozice

organicky zapadá do struktury zkoumání o jistotě, naproti tomu z několika poznámek lze vyčíst extrémnější názor na sémantiku vlastních jmen, který už míří za hranice spisku směrem k pragmatičtějšímu přístupu.

Wittgenstein často používá větu „Jmenuji se L. W.“ jako příklad naprosté jistoty téměř stejného statutu jako matematické věty a rozehrává kolem ní složitou hru s pojmy omylu, chyby, zdůvodnění, atp. Na druhou stranu z několika náznaků vyplývá, že takovéto použití není přípustné a zpochybnění či tázání se po jméně, když není o něm není pochyb, je nesmyslné.

Na druhou stranu se okamžitě vybavují protipříklady: co když jsem utrpěl otřes mozku a nejsem si jménem jistý? Co když si měním jméno tak často, že když se ráno probudím, nejsem si jistý, jaká je jeho poslední verze? Co když jsem adoptované dítě a mé skutečné jméno není to, které používám, ale jiné, neznámé jméno zapsané v křestním listě? Co když mám více křestních jmen, jedno z nich nepoužívám a zapomenu ho? Všechny tyto námitky se však po důkladnějším zkoumání ukazují jako neúčinné a je třeba podpořit stanovisko, že nedává smysl pochybovat o svém jméně.

Wittgenstein používá při analýze věty „Jmenuji se L. W.“ zavádějící pojem propozice, čímž ji asimiluje konstativu, přestože plodnější a správnější je chápat ji jako performativ představení se. V takovéto interpretaci totiž odpadá dimenze jistoty/nejistoty a vědění/nevědění a nastupují jiné způsoby selhání, např. neupřímnost, která je vlastní právě performativům, primární je například u slibu.

Organizátoři:

Ludmila Dostálová (KFI FF ZČU)

Tomáš Marvan (FLÚ AV ČR)

Radek Schuster (KFI FF ZČU)

Kontakt:

Katedra filozofie

Filozofická fakulta

Západočeská univerzita v Plzni

Sedláčkova ulice 19, Plzeň 306 14

Telefon: +420 377 635 501

www.kfi.zcu.cz/akce/2009/wittgenstein

schust@kfi.zcu.cz

Centrum Plzně s vyznačením KFI FF ZČU (červená šipka), hotelu Trend (modrá šipka) a VŠ kolejí ZČU – Bolevecká (zelená šipka).

